

Mijn venster staat open. In den donkeren nacht hoor ik het bruisen van de ver afgetrokken zee. Links bliksemt de vuurtoren van Duinkerke flauwtjes in den mist.

De klaarte slaapt en de dag en de zon ; over de wateren gaan

thans de geluiden der schoonheid. Intens voelt en hoort men dezelfde in hun woeste kracht, de werelden zijn er vol van, de ziele luistert onder groote bekoring. De baren beven onder de zware orgels ; de zee zingt in extase de glorie der dagen wanneer zij het licht drinkt als het wondere bloed der zon.

De nacht is schoon aan zee, des morgens ziet men hoe zij gewrocht heeft en breed openwaaiend genaderd is en de duinen kust met wit geweld en zingt en jubelt.

Grijze misten doomen uit het verre Westen naar het Oosten, stuwend voor zich uit zware dondertorens en stoomwolken die loomen landwaarts en zich ontlasten in ratelende onweders. Maar hier is de lucht blauw en de zee ontwaakt schitterend in de eerste morgen-zonne.

En met den morgen ontwaken ook de menschen en de dieren. Vooral de dieren zijn het eerst uit hun slaap en de straat op. Wie uit het bezette gebied komt, waar de meeste honden door de Duitschers werden opgeëischt, staat verbaasd over het groote aantal honden dat hier rondloopt. Ieder huis heeft zijn hond, soms twee. Gemeenschappelijk leven hebben de dieren mak gemaakt en zij gedragen zich zeer fatsoenlijk tegenover de menschen. Het hondenras is hier vertegenwoordigd door zijn prachtige typen : Groenendalers, Tervuursche schepers, Mechelsche honden bemerkt men ieder oogenblik. Ook vele Deensche, New-foundlanders, Russische schepers ziet men overal rondscharrelen, terwijl ik ook doggen heb gezien die zoo groot en zwaar waren dat hun kromme pooten hen moeilijk dragen konden. Honden met groote kwallippen, scheeve tanden en saterskoppen, als in het sprookje « De Tondeldoos » van Andersen !

Ginds tegen de lijn van de wit spetterende baren der opkomende zee speelt er een half regiment. Ik heb nooit zooveel groote honden bijeen gezien. Ik tel er tot acht-en-twintig in één enkele groep. Ieder heeft wat te vertellen waarnaar de groote hoop dan luistert. Er wordt goed of afkeurend geantwoord, soms wordt de verteller ook al eens uitgelachen, waarop gansch het piket uiteenstuift, gillend, proestend en blaffend.

Nu staan ze allen te zien naar een paard dat tot aan den buik in de zee staat en door zijn meester met water wordt besprenkeld. Zij kijken naar het dier en daarop in elkanders oogen en vinden het een zeer merkwaardig geval. In den vroegen morgen in het koude water, brr ! Zeker een soort visch ! Ze zien bewonderend naar den draver op en vertellen hun indrukken. Ze vertellen ongeneerd en op hondenmanier zeer luidruchtig, zoodat het paard één oogenblik naar hen neerziet met compasieuze oogen en zelf pret in het geval begint te vinden, want het slaat zijn achterpoot flink in het water, zoodat het hen allen lekkertjes bespat. Verontwaardigd stuiven zij uiteen, keeren terug en schelden het paard de huid vol, maar dit gaat

voort met den poot in het water te kletsen, wrijft den muil tegen de dij, hinnikt luid en vroolijk alsof hij gansch de gemeene hondenbent uitlacht.

Een der honden heeft iets opgeraapt, loopt er mede in den bek voor zijn confraters en nu begint een nieuw spelletje, zoodat het paard weldra vergeten is en de hondenjoel een boogscheut verder zijn gangen gaat.

De kleinste der honden blijft echter ter plaatse en blijkt bang te zijn dat het paard werkelijk in den grooten plas zal te loor gaan. Hij blaft vermanend en dringend, waagt zich dichtbij en hapt in een zijner pooten.

— Hebt ge van uw leven ! schrikt het paard, schudt in een geweldige beweging den zwaren romp, zoodat alles kraakt en smijt zijn pooten naar den onbeschaamden keffer uit.

Van 't verschieten springt de hond tien stappen achteruit, zijn pooten klawieren het natte zand, en hij werpt de gemeenste scheldwoorden naar het groote dier. In een geweldige haast spoedt hij zich dan naar zijn vrienden, vertelt het geval ; de troep kijkt één oogenblik naar den schimmel, schokschoudert en iemand uit den hoop hoor ik zeer bescheidenlijk roepen : Dat hij dan maar verdrinke, de lummel !

Zoo verloor ik den aftrekkenden troep uit het oog, nam mijn bad en stond een uurtje later te wachten op het trammetje dat mij naar de stoomtram voor Veurne brengen zou.

Ik hoorde het gedommel van een motor, keek in de lucht en dacht dat er een vliegmachien op komst was. Weldra merkte ik dat het gerucht van landwaarts kwam en zag ik mijn tram naderen, getrokken door een ronkenden motor die tegen den grond scheen te kruipen. Voor den oorlog werd de tram door een paard voortgesleept, men is dus ook hier met den nieuwen tijd meegegaan. Het is wel geen schoon machien, maar men rolt toch en nog al snel ook, maar ik beklaag den conducteur die op een stoeltje achter zijn motor gezeten aan weer en wind blootgesteld is. (Sindsdien is het voorhistorische ding vervangen door fraaie wagens).

De stoomtram naar Veurne is één luxewagen. De prijzen zijn niet hooger dan in de tram die mij dagelijks naar mijn kraal voert en gekomen is uit de grove tijden van lijden en foltering. In de kusttram zijn de banken met halfronde leuningën waarin het lichaam rust als in een fauteuil. Aan de ramen hangen nette gordijnen ; in breede hangnetten kan men zijn pakken opbergen. Twee groote lusters geven voldoende licht om de met de kleinste letter gedrukte krant te lezen. Voor de verluchting zijn in het plafond de noodige waaïers aangebracht. Een rit met zulk vervoermiddel is een pretje voor oud en jong. Op het plaatsbewijs kan men dan nog, ten overvloede, al de stopplaatsen, de gehuchten en de dorpen vinden.

Veurne ! Deze stad krijgt stilaan haar uitzicht van voorheen terug. Weliswaar ligt er nog veel vernield, maar de heropbouw gaat voort en de bevolking is er met meer dan zes duizend zielen aangegroeid, menschen gekomen van de frontstreken die in dees nijverig plaatsje een tijdelijk onderdak zijn komen zoeken.

Zagen wij aan de kust en aan het front de vloek van den oorlog en de miserie der vernieling, hier ligt thans de rijke streek van Vlaanderen. De zeeklei brengt de weelderigste vruchten voort. De akkers staan bewassen met zware tarwe, gerst, haver, koren, klover, met bossen paardenboonen van anderhalven meter hoog, één zee van grijsgroene schoonheid !

— Zie, mynherre, zegt mij een ijzerenwegbediende, dat donkere, blauwgroene gras, vindt zijn weergade niet in den Belgiek, het geeft de beste beuter van ons land en de koeien zyn hier allen zwaar en vet.

Inderdaad, op de met zilveren wissenboomen afgelijnde weiden grazen dikke, meest allen bruinroode runderen. Zij eten hier den ganschen dag van het sappige gras dat de lieve God zoo kwistig onder zijn regen en zijn zonne groeien laat. Als men al dien overvloed ziet dan begrijpt men nog minder hoe de «beutere» zoo duur blijft.

— Die labboonen, mynherre, vervolgt de man, waren de lievelingskost van de Duitschers. 'k Hen drie jaren in het kamp van Holzminder gezeten, 'k hen gepakt geweest omdat ik veur hen niet werken wilde, 't was smerige ratatoe dat wyn daar in ons lyf kregen. Maar op den feestdag van jun kyzer was het ook kermisse voor ons. Wyn krygen toen cacao met witloof en peerdenbeune zoo dikke als gelie. Jaant, mynherre, de Duitschers hen ons veel goen dingen geleerd. Die sloebers, zen moesten hen allemaal...

Hij zei iets in West-Vlaamsch Bargoensch dat ik niet snapte, maar aan den toon waarop hij het zei moest het iets zeer plezierig geweest zijn.

— In dat huzeken dat ge gunder ziet, mynherre, met zijn rooi pannen dak, kykt, geunder achter de beumen-deur, es een letje geleden, een dubbele moord gebeurd. Twee oude menskes werden de keele overgesteken en toen ze dood waren hen z'hen veur den tweeden keer vermoord en in 't woitere gesmeten.

Ik zie het huisje met de roode pannen, ik zie de popels en de wissen en de zeeën van tarwe daaromheen en den grooten vrede en de vreugde te allen kant, en ik begrijp niet hoe men voor een poote geld of, voor wat het ook zijn moge, zijn evenmensch het leven kan benemen.

Over het gansche landschap ligt de brand van den zomer en de overvloed gekomen uit het werk der menschen. Wij rijden langs uitgestrekte dorpen en reuzenhoeven. Rond ieder huis en hoeve ligt een bloementuin, één weelde van puurwitte leliën, kampanullen,

tuiltjes, digetalen, genoffels, geraniums, rozen en stokrozen. De menschen hebben hier schoonheidsgevoel en moeten braaf zijn en goed.

De spoorman stapt te Alveringham uit. De tram staat vlak naast de driebeukige kerk die daar ligt onder zijn prachtigen toren als een kostbaar monument uit vroegere eeuwen. Juist luidt de klokke, een zwaar sonoor geroep over het stille land. Het is de «patatenklok» die de werkers van de velden roept, naar de hoeve, waar de dampende teilen staan met aardappels, als gouden eieren.

't Is noene. Over de zwarte kruisjes van het kerkhof vallen nu als een zoete bedde de kloppen van het Angelus :

De Engel des Heeren heeft Maria gebodschapt.

Ave Maria !

Bij een graf zit een man, den zakdoek voor het gelaat en hij weent. Hij slaat een kruiske en bidt. Het graf is nog versch, nog geen enkele aardkluit is onder de zon verdroogd. Voor een paar dagen leefde nog zijn lieveling ; thans rust hij in den donkeren schoot der aarde, terwijl op de wereld alles joelt in de schoonheid van het groeiende leven. Maar van boven, uit de zonnige hoogten, dauwen de zangen der hemelen die onvergankelijk zijn en eeuwig.

*

* *

Loo ! Tragische naam in den oorlog waar zooveel bloed is gevloeid en monumenten zijn vernietigd. Als een arme ruïne ligt het aan de vaart. De toren is weg en groote gaten gapen in de gescheurde muren van het oude kasteel.

De spoorlijn draait van hier af aan naar rechts een heel tijdje lang naast de vaart, te midden weelderige akkers.

Het eerste dorp dat wij thans bereiken heet Pollinchove. Hoe zoet en zacht luiden hier in West-Vlaanderen de namen van dorpen en steden. Vlamerthinge, Elverdinghe, Boesinghe, Vinckhem, Wulveringham, enz.

Hooger staat de zon en spettert haar stralen over de schoone wereld, zoo dat de lucht er bleekblauw van ziet. Polinchove ligt gansch wit. De driebeukige kerk staat er rustig en verlaten. Onder haar schaduw liggen de dooden. Vlak naast den straatweg, boven den hoogen muur van het kerkhof, verrijst het monument ter eere van de gesneuvelde jongens uit het dorp. Een bronzen soldaat richt zich, op beide handen steunend, half op, den kepi in den uitgestreken hals ; de klep punt uit boven de smeekende oogen, waaruit de klaarheid van een gebed stijgt. Ik kan niet oordeelen hoe het gansche monument er uit ziet ; ik hoop dat het niet zoo banaal zal zijn als de vele die ik reeds te aanschouwen kreeg.

De tram stopt een oogenblik. Een vrouwtje, met aan iederen arm een zwaren korf, wil opstappen. Zij doet heel zenuwachtig en onbe-

hendig en wil in de volle breedte van haar dik korpus en van de manden, even als door een schuurdeur, de tram op. 't Gaat niet. De korven zitten haar in den weg. Blijkbaar kent zij de historie van de musch en den stroopijl niet. Zij kijkt mij aan en ik open voor haar het ijzeren hekje, neem een harer korven en help haar op de trede. Ik voel hoe haar warme hand in de mijne beeft. Zij is zoo verbouwereerd door dat gesukkel, dat zij den tweeden korf, met een bons, op mijn teenen stampet.

— Hau ! roep ik en bots achteruit tegen een boer, wiens pijp plots tot halverwege den steel, in zijn keel schuift.

De man zei iets heel vlug in 't Bargoensch, wil zijn pijp vatten, maar slaat zijn pet af die op 't platform rolt. Ik bied hem met de pet mijn verontschuldiging aan en hij lacht me toe met de vriendelijkheid van een ijsbeer die men een kan heet water in den bek giet.

— De zonne steekt op myn rugge, zegt 't vrouwke, 't es goei heuweere.

Ik versta «hooiweder» en ik knik toestemmend ; hierna wijs ik naar haar schouders en vraag :

— Hoe kunt gij met zulk heet weder dien zwaren sjaal verdragen?

't Vrouwke haalt een grooten geruiten zakdoek uit haar rok, sleept een paternoster en een trosseltje sleutels mede, bergt die weer op, veegt het zweet af, dat haar gelaat doet blinken, en antwoordt :

— Mynherre, 't is hier de mode ! Staat myn meutse niet scheef ?

Ik help haar de zwarte muts recht te zetten. Zij laat zich doen als een kind. Met haar magere vingers schuift zij de grijze haren onder de muts, legt de lange binders in een platten strik en knipt dan het stof van haar rijk getinten kasjemieren sjaal. Nu rusten hare helderblauwe oogen kalm en klaar in de mijne en zij vraagt :

— Heink je zeere gedaan, mynherre ?

— Och, neen, moederke, antwoord ik, haar verdriet over haar bruske beweging willende sparen, hoewel mijn teenen gloeien.

Zij schijnt tevreden. Ik kijk haar van het hoofd tot de voeten aan. Zij is kraaknet, haar gerimpelde lippen monken stil in haar ouden mond. Zoo oud en nog zoo preutsch, zoo vol eigenwaarde en schoonheidsgevoel, haar uiterlijk verzorgend als een jong meisje.

— Ge zijt nog fier, moederke, zeg ik lachend.

— Alsan geweest, mynherre, klinkt haar kordaat antwoord.

Zij lacht. Zij bezit nog eenige schoone tanden. Braaf mensch !

De kondukteur fluit, de machinist eveneens en met een getamp van ijzer en schokken bollen we verder.

*

*

*

Te Woesten staat de oude kerktoeren als een reusachtige leproos onder de blakerende zon.

EVO

Kerk van Woesten.

De kerk van Woesten:

LODE OPDEBEEK

OP REIS IN VLAANDEREN

Menschen. Dieren. Steden. Dorpen. De Zee.

Pentteekeningen van Edmond Van Offel.

TWEEDE UITGAVE

L. OPDEBEEK .— UITGEVER — ANTWERPEN
1930

Inhoudstafel.

	Blz.
Van Brussel naar De Panne	5
Van De Panne naar Ieper	13
Ieper	19
In 't land van Brugge	28
Lisseweghe's toren	38
Knocke	40
Een plezierreisje met muziek	53
Naar Audenaerde	59
Naar Kortrijk en verder	73
Het herstelde Ieper	87
Langs de wegen	97
Een beroerde nacht	104
Varkenskermis	112
Panem et Circenses	126
Terug aan Zee	129
Huistoe	138